

Rekenkamer Limburg Centraal

RLC

Visie, Kernwaarden, Missie, Kaders

Rekenkamer voor de gemeenten:

Beek

Beekdaalen

Meerssen

Simpelveld

Stein

Valkenburg aan de Geul

Voerendaal

Januari 2025

Inhoud

Inleiding	3
Samenstelling lokale rekenkamer	3
Wettelijk kader rekenkamer	3
Visie en missie rekenkamer	4
Werkwijze rekenkamer	6
Jaarplan	7
Jaarverslag	8
Evaluatie	8
Contactgegevens rekenkamer	8

Inleiding

Op 1 januari 2023 is de Wet versterking decentrale rekenkamers in werking getreden. Doel van deze wijziging van de Gemeentewet is om een sluitend stelsel voor gedegen rekenkameronderzoek tot stand te brengen ter ondersteuning van de controlerende rol van de raad. In deze wet zijn ook de bevoegdheden van de rekenkamer verduidelijkt en uitgebreid en vraagt de wetgever de opvolging die wordt gegeven aan rekenkameronderzoeken te monitoren. Dit met als doel om de controlerende rol van de gemeenteraad verder te versterken.

Deze notitie heeft als doelstelling de samenstelling, visie, kernwaarden, werkwijze en wettelijk kader van de rekenkamer Centraal Limburg in te kaderen en daarmee de wederzijdse verwachtingen te managen. Voor raadsleden is deze notitie met de bijlagen een handreiking om de rekenkamer beter te leren kennen.

Samenstelling rekenkamer

Bij raadsbesluit is door de diverse gemeenten gekozen voor een gezamenlijke rekenkamer. De Rekenkamer Limburg Centraal bestaat uit minimaal twee leden, onder wie een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter. Op dit moment is ervoor gekozen om in de rekenkamer twee personen te benoemen nl. de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter. De voorzitter is het gezicht van de rekenkamer in de raad en daarbuiten. De voorzitter is goed benaderbaar en staat voor de uitdaging om met een heldere strategie en doordachte werkwijze kwalitatief onderzoek uit te voeren of te laten uitvoeren. Zodat daarmee, middels de aanbevelingen, de toezichthoudende en kader stellende taak van de raad kan worden ondersteund.

Wettelijk kader rekenkamer

De Gemeentewet (art. 81a e.v., 149 en 182 e.v.) en de “Verordening op de gezamenlijke rekenkamer Limburg Centraal 2024” zijn van toepassing. De verordening is in alle 7 deelnemende gemeenten door de Gemeenteraad vastgesteld. De Gemeentewet bepaalt de functie en de bevoegdheden van de rekenkamer. De Verordening regelt samenstelling, benoeming en ontslag, vergoeding, ondersteuning, werkwijze en budget van de rekenkamer.

De Wet versterking decentrale rekenkamers heeft de bevoegdheden van de rekenkamer per 1 januari 2023 aanzienlijk uitgebreid;

1. De bevoegdheid van de rekenkamer om garanties, subsidies en leningen te onderzoeken is uitgebreid

Tot 2023 had de rekenkamer de bevoegdheid om onderzoek te doen naar instellingen voor zover deze instellingen voor meer dan 50% afhankelijk waren van garanties, subsidies en/of leningen van de gemeente. Hierdoor had de rekenkamer veelal geen onderzoeksbevoegdheid bij landelijke organisaties die subsidies van de gemeente ontvingen, maar wel een onderzoeksbevoegdheid bij kleinere organisaties die dezelfde soort subsidies ontvingen. Vanaf 2023 is de voorwaarde van 50% komen te vervallen en heeft de rekenkamer de bevoegdheid om onderzoek te doen naar alle instellingen die gemeentelijke garanties, subsidies en/of leningen ontvangen.

2. De bevoegdheid van de rekenkamer om externe partijen te onderzoeken waar de gemeente in deelneemt is uitgebreid

De rekenkamer krijgt de bevoegdheid externe partijen te onderzoeken waarin de gemeente deelneemt en waarin de deelnemende overheden (gemeenten, provincies en/of het Rijk) gezamenlijk meer dan 50% van de aandelen in bezit hebben. Daarnaast heeft de rekenkamer vanaf 1 januari 2023 ook de bevoegdheid om (klein)dochterondernemingen te onderzoeken, waarvan voorgaande externe partijen direct of indirect meer dan 50% van de aandelen bezitten. Als de rekenkamer onderzoek doet naar een externe partij waarin de gemeente deelneemt dient zij ook alle andere hierin deelnemende overheden hierover te informeren.

3. De rekenkamer kan voortaan onderzoek instellen naar de inkoop- en contractrelaties

Rekenkamers kunnen voortaan onderzoek instellen naar de inkoop- en contractrelaties van het gemeentebestuur, bijvoorbeeld voor de inkoop van jeugdzorg of maatschappelijke ondersteuning, echter alleen indien het gemeentebestuur zichzelf het recht heeft voorbehouden om controles uit te voeren ten aanzien van de geleverde goederen of diensten.

Overigens dienen de bevoegdheden van de rekenkamer ruim te worden opgevat. In de Gemeentewet van vóór 2023 stond dat de rekenkamer een oordeel geeft over het gevoerde bestuur. In de praktijk bleek bij gemeenten onduidelijkheid te bestaan wat onder het gevoerde bestuur moest worden verstaan. De wetgever heeft het 'gevoerde bestuur' in de Gemeentewet daarom aangepast naar het 'gevoerde beleid' en toegelicht dat de bevoegdheden van de rekenkamer ruim dienen te worden opgevat. Beleidsvoorbereiding, -vorming, -vaststelling, -uitvoering en -effecten vallen hieronder. Daarbij hoort ook het functioneren van de ambtelijke organisatie die het gemeentebestuur bij zijn taakvervulling ten dienste staat. Dit geldt ook voor de politieke organisatie en de ambtelijke organisatie die het gemeentebestuur ondersteunt.

Visie en missie rekenkamer

De (wettelijke) functie van de rekenkamer is het onderzoeken van de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Hieronder valt niet de controle op de jaarrekening, dat wordt door de accountant gedaan. In de praktijk komt dit neer op het (doen) uitvoeren van beleidsevaluaties en het meten van de kwaliteit van het uitgevoerd beleid, veelal op een controlerende wijze en dat doet daarmee recht aan de ondersteuning van de controlerende taak van de raad. De gemeente krijgt echter steeds meer taken toebedeeld, waardoor moet nagedacht worden over nieuwe instrumenten die de raad middels aanreiken van de rekenkamer kan inzetten om leidend richting te geven aan die taakuitvoering. Hiermee kan de rekenkamer de raad in zijn kaderstellende rol ondersteunen.

De rekenkamer moet er mede op gericht zijn om het gemeentelijk handelen verder te verbeteren en het leervermogen van bestuur en gemeentelijke organisatie te vergroten. Hierin zit namelijk de toegevoegde waarde van de rekenkamer. Het enkel controleren van het uitgevoerd gemeentelijk beleid levert geen of te weinig toegevoegde waarde op en dreigt dan zelfs gezien te worden als een afrekenfunctie.

De adviezen en aanbevelingen van de rekenkamer moeten dus van dien aard zijn dat er een zichtbare verandering en/of verbetering uit het gemeentelijk handelen voortvloeit. Dat de aanbevelingen daadwerkelijk zullen bijdragen aan een doelmatiger, doeltreffender en transparantere uitvoering noemen we doorwerking van rekenkameronderzoeken. Om de doorwerking te meten en te monitoren is terugrapportage van het college aan de raad over de implementatie en de effecten van de aanbevelingen noodzakelijk. Aan de gemeentewet is daarom toegevoegd dat het college jaarlijks een overzicht aan de raad verstrekt van de aan het college gedane voorstellen van de rekenkamer, vergezeld van zijn standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven. Omdat de onderzoeken van de Rekenkamer doorgaans vergezelt gaan van een raadsvoorstel over de aanbevelingen van het onderzoek, gaat het om een jaarlijkse rapportage aan de raad over de opvolging van de raadsbesluiten, die naar aanleiding van rekenkamerrapporten zijn genomen (voor zover die betrekking hebben op het college). Het college dient hier jaarlijks verslag van te doen totdat de voorstellen naar het oordeel van de raad zijn opgevolgd.

De rekenkamer Limburg Centraal staat voor de uitdaging om een evenwichtige balans te vinden tussen onafhankelijkheid en betrokkenheid. De onafhankelijkheid wordt gewaarborgd door o.a. het zelf opstellen van de onderzoeksagenda (jaarplan) en de onafhankelijke oordeelsvorming over nut, meerwaarde en passendheid van de onderzoeksonderwerpen. De betrokkenheid kan gerealiseerd worden door een benaderbare en geïnteresseerde attitude, gericht op toegevoegde waarde en doorwerking van kwalitatief uitgevoerde onderzoeken en intensief contact houdend met raad, presidium, griffie, college, gemeentelijk apparaat en de burgers.

Kernwaarden

Kernwaarden van de Rekenkamer Limburg Centraal anno 2025

Kwalitatief onderzoek met toegevoegde waarde en doorwerking

Ondersteunend in de controlerende en kader stellende rol van de raad

Benaderbaar en betrokken

Efficiënt en transparant

Onafhankelijk

De rekenkamer is te allen tijde aanspreekbaar op deze kernwaarden.

Werkwijze rekenkamer

Het jaar 2024 stond volledig in het teken van de voorbereiding van de nieuwe Rekenkamer Limburg Centraal. Nadat de verordening door de diverse raden was vastgesteld zijn de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter geworven, benoemd en beëdigd. Ook is er door de Rekenkamer begonnen met het maken van een aantal documenten. Dit document “De Rekenkamer Limburg Centraal” zal als kaderdocument dienen voor het functioneren van de Rekenkamer Limburg Centraal. Dit document zal ook dienen als verder kennismakingsstuk voor de presidia c.q. de gemeenteraad. Daarnaast heeft de Rekenkamer in 2024 nog een aantal andere stukken gemaakt, die de verantwoordelijkheid zijn van de Rekenkamer zelf. Dit betreft onder andere het Reglement van Orde voor de Rekenkamer en het Onderzoeksprotocol. Het reglement van orde ziet toe op de overleggen van de Rekenkamer en de samenwerking met de klankbordgroep van de betreffende gemeente (presidium of seniorenconvent). Het onderzoeksprotocol beschrijft de richtlijnen die de rekenkamer hanteert bij de inrichting en uitvoering van haar onderzoeken. Deze stukken worden ter kennisname aangeboden aan de Presidia c.q. seniorenconventen vergezeld met een uitnodiging aan de Raad om suggesties te doen voor onderzoeksonderwerpen.

Jaarlijks wordt een activiteitenplan met de onderzoeksonderwerpen opgesteld. Jaarlijks wordt ook onderzocht welke onderzoeken de accountant heeft gepland. Er wordt nagevraagd of het college doelmatigheidsonderzoeken in het kader van artikel 213a van de Gemeentewet gaat uitvoeren.

De onderzoeksonderwerpen die de rekenkamer presenteert worden voorzien van een omschrijving waarin minimaal de probleem- of doelstelling, de relevantie en de toegevoegde waarde wordt aangegeven. Het jaarplan met de onderwerpselectie wordt, na goed overleg met het presidium, aan de raad kenbaar gemaakt.

De rekenkamer zal de onderzoeksonderwerpen aan 7 criteria toetsen, nl:

1. Er is sprake van een aanmerkelijk maatschappelijk belang en/of
2. Er is sprake van een toegevoegde waarde zoals potentieel leereffect voor raad, college, ambtelijke organisatie en/of
3. Er is sprake van een aanmerkelijk financieel, organisatorisch, bestuurlijk belang of belang voor de burger en/of
4. Er is sprake van twijfel over de doeltreffendheid en/of
5. Er is sprake van twijfel over de doelmatigheid en/of
6. Er is sprake van twijfel over de rechtmatigheid en/of
7. Er is sprake van twijfel over de informatievoorziening aan de raad.

De vernieuwende werkwijze wordt, naast de inzet van de rekenkamer om de betrokkenheid bij de programmering van de onderzoeksonderwerpen te vergroten, ook gezocht in de diverse vormen van rapportage en presentatie die mogelijk zijn. Als het onderwerp zich daartoe leent denkt de rekenkamer, naast de traditionele onderzoeken met deskresearch, enquêtes en interviews aan:

- werkconferenties en workshops
- handreikingen
- expertmeetings
- reflexions (reflexie op elders opgedane ervaringen)

- ex ante en ex durante beleidsevaluaties
- realisatiegerichte onderzoeken (huidige toestand -> gewenste toestand, ter ondersteuning van kader stellende besluitvorming)
- presentaties, checklists, roadmaps

Kenmerkend voor de stijl die de rekenkamer nastreeft:

- krachtige formuleringen, verhoogde leesbaarheid rapporten
- nastreven van korte doorlooptijden
- van algemene vraagstelling naar focus, meetbaar
- van procesanalyse naar effectiviteitsanalyse
- van “worden de dingen goed gedaan” naar “worden de goede dingen gedaan”
- van aanbevelingen naar handreikingen (de hoe-verder-vraag beantwoorden)
- gericht op doorwerking van de onderzoeksresultaten, bijdragend aan (verdere) verbetering van beleidsvorming, beleidsuitvoering, besluitvorming en verantwoording
- zorgvuldige procedure rondom de feitencheck en zienswijze op de vertaling van de aangeleverde documenten, de gesprekken met de organisatie, college en raadsleden in het rapport en een zorgvuldige procedure rondom bestuurlijke hoor en wederhoor en zienswijze van het college op het rapport waarbij ruimte is voor toelichting op de inhoud, de geformuleerde conclusies en aanbevelingen, en tevens opname in het rapport van ingebrachte (tegen)argumenten, aanvullingen en aandachtspunten.

Jaarplan

Gezien de opbouwactiviteiten van de rekenkamer wordt er in het najaar van 2024 een oriëntatie naar onderzoeksonderwerp(en) in 2025 uitgevoerd door middel van gesprekken met alle presidia c.q. seniorenconventen van de deelnemende gemeenten. Dit zal in de toekomst jaarlijks herhaald worden om een goede voeling te houden met de wensen van de diverse gemeenteraden. Overigens is het voor de diverse gemeenteraden ook belangrijk om na te denken over de (onderzoeks)ambities in relatie tot de overige deelnemende gemeenten. Bij de diverse accountants van de gemeente zal jaarlijks worden nagegaan of de accountant geen onderzoeken voor dat jaar heeft gepland. Ook zal bij de colleges worden nagegaan of er in het betreffende jaar doelmatigheidsonderzoeken in het kader van artikel 213a van de Gemeentewet worden uitgevoerd.

Jaarverslag

De rekenkamer stelt jaarlijks, uiterlijk voor 1 april, een jaarverslag op. Hierin legt de rekenkamer inhoudelijk en financieel verantwoording af aan de raden, via het presidium of het seniorenconvent.

Evaluatie

Aangezien de opzet van de gezamenlijke rekenkamer een nieuw initiatief is, zal na afloop van het eerste jaar een evaluatie plaatsvinden. De opzet, werkwijze, haalbaarheid en beschikbaarheid van voldoende budget zullen worden geëvalueerd.

Contactgegevens rekenkamer

De rekenkamer staat het gehele jaar open voor onderzoeksuggesties uit de samenleving, raad, college en ambtelijk apparaat. De aangedragen onderwerpen worden getoetst aan de 7 criteria en besproken in het presidium. De rekenkamer zal een afwijzing van een onderzoeksonderwerp steeds voorzien van een motivering indien de voordracht niet wordt onderzocht. De rekenkamer is te bereiken via de voorzitter van de rekenkamer of de plaatsvervangend voorzitter en via het emailadres: info@rekenkamerlimburgcentraal.nl.